

Utlåtande 2006:57 RV (Dnr 201-3567/2005)

Policy mot alkohol och droger i Stockholms stad

Kommunstyrelsen föreslår kommunfullmäktige besluta följande.
Policy mot alkohol och droger i Stockholms stad, *bilaga 2*, godkänns.

Föredragande borgarrådet Roger Mogert anför följande.

Bakgrund

I samband med att kommunfullmäktige den 14 december 2004 antog Stockholms stads Tobaks-, Alkohol- och Narkotikapolitiska program – STAN-programmet, gavs kommunstyrelsen i uppdrag att utarbeta en övergripande personalpolitisk drogpolicy för staden.

I samband med beslutet konstaterades att Stockholms stad, som en av landets största arbetsgivare, saknar en övergripande drogpolicy för stadens medarbetare. Kommunstyrelsen fick uppdraget att utarbeta en personalpolitisk drogpolicy som anger mål och inriktning för stadens nämnder och bolagsstyrelser i arbetet med att utforma egna drogpolicys.

Remisser

Ärendet har för synpunkter remitterats till kulturnämnden, marknämnden, miljö- och hälsoskyddsnämnden, Bromma stadsdelsnämnd, Enskede-Årsta stadsdelsnämnd samt Vantörs stadsdelsnämnd.

Kulturnämnden anser att förslaget är en övergripande, kortfattad och tydlig policy och nämnden har sedan många år en alkohol- och drogpolicy som ligger helt i linje med förslaget till övergripande policy.

Marknämnden konstaterar att den föreslagna policyn är mycket kortfattad men att den klargör att staden ska arbeta förebyggande och med ett väl fungerande rehabiliteringsarbete, där förvaltningar och bolag förutsätts själva avgöra hur detta ska ske. Marknämnden anser vidare att policyförslaget i allt väsentligt står i överensstämmelse med de förhållandevis detaljerade regler och anvisningar kring alkohol och droger som redan gäller inom markkontoret.

Miljö- och hälsoskyddsnämnden anser att det är mycket positivt att staden får en policy mot alkohol och droger och att det är oerhört viktigt att med kraft markera att staden utgör en alkohol- och drogfri arbetsplats.

Bromma stadsdelsnämnd anser att föreslagen policy är för tunn i sin målformulering och ansvarsanalys för att få avsedd verkan. Nämnden påpekar att STAN-programmet även innefattar användandet av tobak. Nämnden anser vidare att om tidiga insatser och bra rehabilitering ska vara möjlig borde ansvaret för chef-medarbetare-kollega tydliggöras.

Enskede-Årsta stadsdelsnämnd anser att den föreslagna policyn är bra och att policyn kan bidra till att utlova drogfria arbetsplatser inom stadens verksamheter samt att policyn kommer att underlätta för förvaltningar och bolag att aktivt utföra ett systematiskt arbetsmiljöarbete.

Vantörs stadsdelnämnd menar att förslaget till övergripande policy för staden utgår från ett tydligt förhållningssätt för den drogfria arbetsplatsen och stadens arbetsgivaransvar för en stödjande drogpolicy. Nämnden har inget att erinra mot innehållet i förslaget, men bedömer att det finns oklarheter mellan föreliggande underlag och det avsnitt om staden som arbetsgivare som nyligen antagits av kommunfullmäktige i det s.k. STAN-programmet.

Mina synpunkter

Det är angeläget för staden som arbetsgivare att ha en policy mot alkohol och droger som anger mål och inriktning för stadens nämnder och bolagsstyrelser. Målet är att Stockholms stad ska vara en alkohol- och drogfri arbetsplats. Arbetssätten ska vara förebyggande och staden ska ha ett väl fungerande rehabiliteringsarbete.

Policyn mot alkohol och droger omfattar, till skillnad från STAN-programmet, inte tobak vilket någon remissinstans påpekat. Rökning och annan tobaksanvändning utgör dock ett stort problem för personalens hälsa. Det

är därför viktigt att staden som arbetsgivare fortsätter sitt tobakspreventiva arbete.

Förslaget till policy mot alkohol och droger är gemensamt och övergripande för alla stadens nämnder och bolagsstyrelser.

Borgarrådsberedningen tillstyrker föredragande borgarrådets förslag.

Kommunstyrelsen delar borgarrådsberedningens uppfattning och föreslår kommunfullmäktige besluta följande

Policy mot alkohol och droger i Stockholms stad, *bilaga 2*, godkänns.

Stockholm den 22 februari 2006

På kommunstyrelsens vägnar:
ANNIKA BILLSTRÖM

Roger Mogert

Anette Otteborn

Särskilt uttalande gjordes av *Ewa Samuelsson* (kd) enligt följande.

Det är bra att staden tar fram en gemensam policy mot alkohol och droger i Stockholm stad. Vi tycker dock att det saknas skrivningar när det gäller tobak och snus. Staden bör arbeta för tobaks- och snusfria arbetsplatser. Precis som med alkohol och droger är det viktigt att staden arbetar förebyggande och staden är tydlig särskilt när det gäller miljöer som förskola, skola och fritids där vuxna skall vara förebilder genom tobaks- och snusfria miljöer.

ÄRENDET

I samband med att kommunfullmäktige den 14 december 2004 antog Stockholms stads Tobaks-, Alkohol- och Narkotikapolitiska program – STAN-programmet, gavs kommunstyrelsen i uppdrag att utarbeta en övergripande personalpolitisk drogpolicy för staden.

I samband med beslutet konstaterades att Stockholms stad, som en av landets största arbetsgivare, saknar en övergripande drogpolicy för stadens medarbetare. Kommunstyrelsen fick uppdraget att utarbeta en personalpolitisk drogpolicy som anger mål och inriktning för stadens nämnder och bolagsstyrelser i arbetet med att utforma egna drogpolicys.

Stadsledningskontorets tjänsteutlåtande daterat den 23 december 2005 är av i huvudsak följande lydelse.

Bakgrund

I samband med att kommunfullmäktige den 14 december 2004 antog Stockholms stads Tobaks-, Alkohol- och Narkotikapolitiska program – STAN-programmet, gavs kommunstyrelsen i uppdrag att utarbeta en övergripande personalpolitisk drogpolicy för staden.

I samband med beslutet konstaterades att Stockholms stad, som en av landets största arbetsgivare, saknar en övergripande drogpolicy för stadens medarbetare. ”Det är naturligt att en arbetsgivare av denna storlek har ett särskilt program för att arbeta mot droger i olika former på arbetsplatserna. Det avsnitt i STAN-programmet som behandlar dessa delar utgör grunden för det fortsatta arbetet.” Kommunstyrelsen fick uppdraget att utarbeta en personalpolitisk drogpolicy som anger mål och inriktning för stadens nämnder och bolagsstyrelser i arbetet med att utforma egna drogpolicys.

I STAN-programmet, den del som handlar om staden som arbetsgivare, betonas de förebyggande insatserna. ”Som arbetsgivare vill staden *förebygga* ohälsa hos stadens anställda och förebygga utslagning från arbetslivet. För att nå detta krävs det *tydliga regler*, ett *tidigt ingripande* och ett väl fungerande *rehabiliteringsarbete*.”

Hur har förslaget tagits fram?

Förslaget till policy mot alkohol och droger för Stockholms stad har utarbetats av stadsledningskontorets personalstrategiska avdelning. Två referensgrupper, en med förvaltningsdirektörer och personalchefer samt en facklig referensgrupp, har följt arbetet och bidragit med värdefulla synpunkter. Samverkan har skett i Cesam den 20 september 2005.

Stadsledningskontorets synpunkter och förslag

I STAN-programmet betonas vad som krävs av staden som arbetsgivare för att förebygga ohälsa och utslagning från arbetslivet; tydliga regler, ett tidigt ingripande och ett väl fungerande rehabiliteringsarbete.

I föreliggande förslag till policy mot alkohol och droger finns dessa tre delar med som grund för nämnder och styrelsers arbete att utforma egna alkohol- och drogpolicy.

STAN-programmet innefattar även användandet av tobak men i den del som behandlar staden som arbetsgivare betonar inriktningsmålen och de prioriterade inriktningarna arbetet mot alkohol och droger.

Förslaget till alkohol- och drogpolicy är kortfattat. Bolag och förvaltningar har redan mer eller mindre omfattande policies, rutiner, hanteringsanvisningar och riktlinjer för arbetet mot alkohol och droger på arbetsplatsen och innehållet är ganska likartat för de olika förvaltningarna och bolagen. Enligt arbetsmiljölagen och föreskriften om arbetsanpassning och rehabilitering (AFS 1994:1) ska arbetsgivaren ha en policy som innehåller regler för bruket av alkohol och rutiner för rehabilitering vid missbruksproblem.

En övergripande policy som är kortfattad och tydlig underlättar för nämnder och bolagsstyrelser att komplettera och inarbeta policyn i egna befintliga dokument.

Stadens kostnader för införandet av en för staden gemensam policy mot alkohol och droger får anses marginella i jämförelse med de kostnader i form av sjukfrånvaro och minskad effektivitet som missbruk orsakar.

Stadsledningskontoret, genom personalstrategiska avdelningen, svarar för att kommunicera policyn till förvaltningar och bolag samt för uppföljning och revidering.

Stockholms stads policy mot alkohol och droger följs upp inom ramen för stadens ordinarie uppföljningssystem. Vad som följs upp är att nämnden/bolagsstyrelsen har en alkohol- och drogpolicy och att det finns rutiner för hur arbetet bedrivs.

Stadens representationspolicy berörs inte av förslaget.

REMISSER

Ärendet har för synpunkter remitterats till kulturnämnden, marknämnden, miljö- och hälsoskyddsnämnden, Bromma stadsdelsnämnd, Enskede-Årsta stadsdelsnämnd samt Vantörs stadsdelsnämnd.

Kulturnämnden beslutade den 8 november 2005 att som svar på remissen till kommunstyrelsen överlämna och åberopa kulturförvaltningens och stadsarkivets gemensamma tjänsteutlåtande över förslag till Policy mot alkohol och droger i Stockholms stad.

Kulturförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 26 oktober 2005 har i huvudsak följande lydelse.

Förslaget till *Policy mot alkohol och droger* är en övergripande, kortfattad och tydlig policy. Avsikten är att policyn skall ligga till grund för nämnders och styrelsers arbete att utforma egna alkohol- och drogpolicys. I STAN-programmet, som är policyns utgångspunkt, betonas de förebyggande insatserna och dessutom kravet på tydliga regler, ett tidigt ingripande och ett väl fungerande rehabiliteringsarbete. Dessa tre delar finns också med i policyn.

Såväl kulturförvaltningen som stadsarkivet har sedan många år en nedtecknad alkohol- och drogpolicy. Som komplement har förvaltningarna dessutom utarbetade riktlinjer, anvisningar, delegationsbestämmelser m m för arbetet mot alkohol- och droger på arbetsplatserna. Detta ligger helt i linje med förslaget till övergripande policy.

I förslaget anges målet att "Stockholms stad ska vara en alkohol- och drogfri arbetsplats" vidare att "Det innebär att det inte är tillåtet att vara påverkad av alkohol eller droger under arbetstid." Det är naturligtvis en självklarhet. Möjligen skulle man också kunna tillägga att det heller inte är tillåtet att genom olämpliga alkoholvanor äventyra service, säkerhet och trivsel på arbetsplatsen, vilket framgår av kulturförvaltningens alkohol- och drogpolicy.

I förslaget klargörs att alkohol- och drogpolicyn skall förverkligas inom ramen för det systematiska arbetsmiljöarbetet på alla verksamhetsnivåer och att arbetsgivaren bär ansvaret för detta. Det är en tydlig markering och innebär att det konkreta arbetet ges en struktur, vilket är positivt. Slutligen anges att uppföljning kommer att ske inom ramen för stadens ordinarie uppföljningssystem, vilket pekar på ett uttalat intresse från stadens ledning för dessa frågor, vilket också är positivt.

Genom media har nyttjandet av alkohol och droger uppmärksammats alltmer de senaste åren och därmed även alkohol- och drogrelaterade sjukdomar och olyckor såväl i som utanför arbetet, inte minst i trafiken. Det är också konstaterat att alkoholkonsumtionen och bruket av narkotika har ökat bland stadens ungdomar. Stadsdelsnämnderna har givits i uppdrag att minska totalkonsumtionen med 20 % fram till 2006 för elever i skolår 9, dessutom att utveckla det drogförebyggande arbetet. Mot den bakgrunden ser kulturförvaltningen och stadsarkivet positivt på att staden som regionens största arbetsgivare sätter fokus på dessa frågor och utarbetar en kommunövergripande alkohol- och drogpolicy.

Marknämnden beslutade den 24 november 2005 att som svar på kommunstyrelsens remiss av förslag till policy mot alkohol och droger i Stockholms stad, överlämna och återlämna utlåtandet.

Markkontorets tjänsteutlåtande daterat den 24 oktober 2005 har i huvudsak följande lydelse.

Kontoret konstaterar att den föreslagna policyn är mycket kortfattad men att den klargör att staden skall arbeta förebyggande och med ett väl fungerande rehabiliteringsarbete. Förvaltningar och bolag förutsätts dock själva avgöra hur detta skall ske. Enligt markkontorets mening är detta bra med tanke på de skilda verksamheter och förutsättningar som finns inom staden.

Det kan vidare konstateras att policyförslaget i allt väsentligt står i överensstämmelse med de regler kring alkohol och droger som redan gäller inom markkontoret. Dessa regler utarbetades inom gatu- och fastighetskontoret och togs in i kontorets personalhandbok Vägvisaren. I samband med gatu- och fastighetskontorets delning våren 2005 överfördes merparten av befintligt regelverk till de nya organisationerna.

De regler kring missbruk som således gäller inom markkontoret är förhållandevis detaljerade och innehåller såväl övergripande mål som anvisningar om vilka åtgärder som kan eller bör vidtas i olika situationer. Reglerna innehåller vidare rutiner och policy vid rehabilitering.

Kontoret har i övrigt inga kommentarer till det föreliggande förslaget och föreslår att marknämnden som svar på remissen överlämnar och åberopar detta utlåtande.

Miljö- och hälsoskyddsnämnden beslutade den 22 november 2005 enligt förvaltningens förslag att tillstyrka förslag till policy mot alkohol och droger.

Särskilt uttalande gjordes av ersättaren *Rasmus Rasmusson* (kd), *bilaga 1*.

Miljöförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 1 november 2005 har följande lydelse.

Det är mycket positivt att staden får en policy mot alkohol och droger. Det är oerhört viktigt att staden med kraft markerar att vi är en alkohol- och drogfri arbetsplats. En tydlig policy är en bra grund i såväl det förebyggande arbetet som i rehabiliteringsarbetet. Policyn är tydlig, lättläst och kortfattad. Den är lätt att inarbeta i förvaltningens arbetsmiljödokumentation.

Bromma stadsdelsnämnd beslutade 24 november 2005 att godkänna förvaltningens yttrande som svar på remissen och överlämnar det till stadsledningskontorets personalstrategiska avdelning.

Bromma stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 7 november 2005 har i huvudsak följande lydelse.

Stockholms stads Alkohol- och drogpolicy ska vara gemensam och övergripande för alla stadens nämnder och styrelser och ska ange mål och inriktning för förvaltningarna i arbetet med att utforma egen policy och rutiner.

Förvaltningen anser att föreslagen policy är tunn i sin målformulering och ansvarsanalys för att få avsedd verkan. Det enda formulerade målet i policyn är "Stockholms stad ska vara en alkohol och drogfri arbetsplats och att det inte är tillåtet att vara påverkad av alkohol eller droger under arbetstid. I STAN-Programmet innefattade man även användandet av tobak.

Policyn innehåller ett mål, anger vikten av regler, förebyggande arbete med tidiga insatser och ett väl fungerande rehabiliteringsarbete.

För att tidiga insatser och bra rehabilitering ska vara möjlig borde ansvaret tydliggöras. Arbetsgivaren och chefen har självklart det primära ansvaret för arbetsmiljö och rehabilitering men medarbetaren har själv ansvar för egen alkohol och drogkonsumtion, att vara drogfri i arbetet, att reagera om en arbetskamrat har missbruksproblem och skyldig att aktivt medverka i sin egen rehabilitering.

Enskede-Årsta stadsdelsnämnd beslutade 24 november 2005 att förslaget till en gemensam och övergripande policy mot alkohol och droger för Stockholms stads anställda tillstyrks.

Enskede-Årsta stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 10 november 2005 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen tycker att den föreslagna policyn är bra och att policyn kan bidra till att utlova drogfria arbetsplatser inom stadens verksamheter. Policyn kommer att underlätta för förvaltningar och bolag att aktivt utföra ett systematiskt arbetsmiljöarbete.

Förslaget till en gemensam och övergripande policy mot alkohol och droger för Stockholms stads anställda tillstyrks.

Vantörs stadsdelsnämnd beslutade den 17 november 2005 att åberopa förvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 31 oktober 2005 som svar på remissen "Policy mot alkohol och droger i Stockholms stad".

Per Johansson (fp) deltog ej i beslutet.

Vantörs stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 31 oktober 2005 har i huvudsak följande lydelse.

Det pågår ett intensivt arbete inom alla nämnder och förvaltningar med att vidareutveckla det systematiska arbetsmiljöarbetet och därmed även kompletterande policy till stadens och nämndernas mål och uppdrag.

I stadens översyn av styrdokument (Dnr 021-3771/2004) tillrättaläggs skillnaden mellan olika styrverktyg, där bl a policy är grunden för förvaltningarnas förhållningssätt till olika delområden inom ett övergripande styrdokument.

Vantörs stadsdelsförvaltning föreslår därför att förslaget tydliggörs som ett förhållningssätt och att det som beskrivs som mål går att avläsa i den övergripande arbetsmiljöplanen för Stockholms stad.

2004-12-14 antog kommunfullmäktige det s k STAN-programmet, i det programmet hanteras också staden som arbetsgivare med både inriktningsmål och prioriteringar, vilket inte samordnats med föreliggande förslag.

Inom Vantörs stadsdelsförvaltning har nyligen i bred samverkan bl a ett förslag till drogpolicy utarbetats som kommer att hanteras i samband med VP 2006.

Förhållningssättet i förslaget till alkohol och drogpolicy för Stockholms stad ligger väl i linje med det systematiska arbetsmiljöarbete som pågår inom stadsdelsförvaltningen.

Förvaltningen föreslår att nämnden beslutar att åberopa förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen

RESERVATIONER M.M.

Miljö- och hälsoskydds nämnden

Särskilt uttalande gjordes av ersättaren Rasmus Rasmusson (kd) enligt följande.

Under stycket Arbetssätt står i första meningen att man ska arbeta förebyggande och med tidiga insatser etc. En mening saknas, nämligen exempelvis "Staden ska arbeta förebyggande med information". Nyckelordet är information (kan som exempel nämna att IKEA redan för 15 år sedan utbildade alla chefer).

I andra meningen i samma stycke står på slutet "väl fungerande rehabiliteringsarbete". Det borde istället stå i klartext "väl fungerande vård och behandling".

Stockholm stad – en alkohol- och drogfri arbetsplats

Policy mot alkohol och droger

Förslag

Alkohol- och drogpolicyn är gemensam och övergripande för alla stadens nämnder och styrelser. Den anger mål och inriktning för förvaltningar och bolag i arbetet att utforma egna policys och rutiner.

Mål

Stockholms stad ska vara en alkohol- och drogfri arbetsplats. Det innebär att det inte är tillåtet att vara påverkad av alkohol eller droger* under arbetstid.

Arbetsätt

Stockholm stad ska arbeta förebyggande och med tidiga insatser för att motverka alkohol- och drogmissbruk. Som arbetsgivare ska staden erbjuda medarbetare stöd vid missbruk genom tydliga regler, ett tidigt ingripande och ett väl fungerande rehabiliteringsarbete.

Motiv

Missbruk av alkohol och droger påverkar arbetsmiljö och arbetsresultat negativt. Av respekt för individen och av verksamhetsmässiga skäl är det viktigt att arbeta förebyggande och med tidiga insatser. Detta för att förebygga problem relaterade till alkohol och andra droger inom arbetslivet och för att förhindra olycksfall, sjukfrånvaro samt risker för tredje man.

Ansvar

Arbetsgivaren ansvarar för arbetsmiljön. Det konkreta arbetet för att genomföra/förverkliga alkohol- och drogpolicyn är en del av det systematiska arbetsmiljöarbetet på alla verksamhetsnivåer.

Uppföljning

Stockholms stads alkohol- och drogpolicy följs upp inom ramen för stadens ordinarie uppföljningssystem. Vad som följs upp är att nämnden/bolagsstyrelsen har en alkohol- och drogpolicy och att det finns rutiner för hur arbetet bedrivs.

*med droger menas här narkotiska preparat, icke-medicinskt bruk av läkemedel samt olagliga dopningsmedel.